

**בפני בית הדין של ועידת רבני אירופה
בראשות האב"ד הגאון רבי חנוך ארנטרוי שליט"א**

שאל ש"ת ז. 0007209364
ע"י ב"כ עוה"ד מאיר הגר ו/או יוסף אשכנזי
רח' פינס 11, ירושלים
טל': 02-537-4444 פקס: 02-537-4474

התובע

נגד :

1. הרב יצחק חליבה שליט"א
2. הרבנות הראשית בטורקיה
Beyoglu, Yemenici Sok. No: 23 Istanbul
Tel: (0212) 293-8794 Fax: (0212) 244-1980

3. הרב נפתלי חליבה שליט"א
4. קהילת "עץ החיים" אורטאקוי
Ortakoy Muallim Nachi Caddesi,
No: 6 Besiktas, Istanbul Turkiya
Tel: (0212) 260-1986 Fax: (0212) 236-4128

הנתבעים

כתב תביעה**נושא התביעה: הפסקת הרס בתי עלמין עתיקים באיסטנבול**

בפתח הדברים נציין, כי כתב תביעה זה ראוי היה יותר לכנותו כתב אישום, כשהמאשימים הינם כל אותם שוכני עפר שנרמסים תחת תאוות בצע, במשך 10 השנים האחרונות. אולם כפי שכבר לימדונו חז"ל "במקום שאין אנשים " וההכרח לא יגונה.

התובע הפורמאלי הינו עיתונאי אשר מסקר מזה שנים רבות את מצב בתי העלמין באירופה כולה, במסגרת עבודתו זו נתגלו לפניו במלא קלונם, העובדות שהובילו לצעד חריג זה של הגשת תביעה חמורה זו.

במסגרת פעילותו של התובע הוא ניהל שיחות אין ספור עם כל הגורמים המעורבים, ושמע מהנתבעים את גרסתם המשתנה והבלתי מספקת, ואף את המילים המזעזעות שנשמעו מפייהם "בין השיטין".

ניסיונות רבים להאיר את עיני הנתבעים בדרכים מקובלות, העלו חרס. דבר שלא הותיר לתובע כל ברירה, ובצעד חריג, בכל קנה מידה, החליט כי אין מנוס מהגשת תביעה זו וכדלקמן:

1. תביעה זו, עניינה הרס שיטתי וחילול ורמיסת קברי צדיקים קדמונים, בבתי העלמין העתיקים המפוארים וההיסטוריים בעיר איסטנבול שבטורקיה, הנעשים בהוראתם הישירה של הנתבעים 1 ו-2.

2. התובע סבור, כי זו הפעם הראשונה בהיסטוריה היהודית, בה מוגשת תביעה שכזו, שכן עד היום נעשו כל חילולי הקברים על ידי נוכרים בני בליעל.

3. צוק העיתים, הביא לכך, כי חילולי קברי צדיקים קדמונים, נעשים היום למרבה הצער והכאב על ידי מי שמתיימרים להיות רבני קהילות ו/או שליחיהם של רבנים חשובים. אותם רבנים היושבים כיורשי משרות אותם צדיקי עולם הקבורים במקומות אלו.

4. כב' ביה"ד מתבקש איפוא לזמן את הנתבעים לדיון, ולקבוע כי יש למנות מפקחים ידועים המומחים בתחום שיקום בתי עלמין, שיפקחו על מצבם של בתי העלמין היהודיים בטורקיה,

וכל פעולה הנעשית בבתי קברות אלו תהיה אך ורק באישור המפקחים ומונחית על ידם בלבד.

5. עד למתן החלטה, יתבקש כב' ביה"ד ליתן צו מניעה, לפיו ייאסר על הנתבעים לקבור מתים ו/או מלבצע כל עבודות מכל מין וסוג שהם לרבות עבודות "ניקוי ושימור", בבתי העלמין העתיקים שבעיר איסטנבול שבטורקיה.

ואלה נימוקי התביעה:

6. במהלך מאות בשנים הייתה הקהילה היהודית בטורקיה קהילה יהודית אותנטית, תוססת ומלאת פעילות. מזה עשרות שנים, התדרדר מצבם הרוחני של יהודי טורקיה, כשרבים מבני הקהילה החרדים עזבו את המדינה ועלו להתגורר בארץ ישראל ומקצתם בארצות נכר. מצבם הרוחני של יהודי טורקיה כיום הינו בכי רע, ונגע ההתבוללות פשה אף הוא בעם.

7. במשך מאות בשנים, כיהנו פאר ברבנות הקהילה היהודית, גאוני עולם, כמו בעל ה"סמיכת חכמים", בעל ה"משנה למלך" ובעל ה"מחנה אפרים". בצוק העיתים, התדרדר מצבה של הקהילה, כאמור, ולדאבון לב, ככל הנראה, גם מצבם הרוחני של רבני הקהילה ומנהיגיה.

8. בעיר איסטנבול שבטורקיה שלושה בעתי עלמין עתיקים. בתי עלמין אלו קודשו לפני מאות בשנים. במהלך השנים הרבות נקברו בבתי עלמין אלו, קדושי עליון, תלמידי חכמים גדולי ומאורי הדור.

בית העלמין אורטאקוי (Ortakoy) נמצא בחלקה האירופאי של העיר איסטנבול. בבית עלמין זה קבור רבי נפתלי כץ בעל הסמיכת חכמים זי"ע שנפטר לפני כ-300 שנה.

בית העלמין קוסקונג'וק (Kuzkuncuk) נמצא בחלקה האסייתי של העיר איסטנבול. ככל הידוע קודש בית עלמין לפני כ-400 שנה. כך קבורים בו הגאונים רבי אפרים נבון זי"ע בעל המחנה אפרים, ורבי יהודה רוזאניס זי"ע בעל המשנה למלך ועוד.

בית העלמין חאסקוי (Haskoy) ממוקם בחלקה האירופאי של העיר איסטנבול. בבית עלמין זה קבורים בין 22,000 ל-80,000 יהודים, כך לפי המסורת. בבית עלמין זה קבור, על פי השמועה, רבי אליהו מזרחי זי"ע - הרא"מ, ומהר"י בסון ועוד.

9. מלבד בתי עלמין עתיקים אלו, הקצתה הממשלה הטורקית אתרי קבורה נוספים, לקבורת יהודים. כך מצוי בית עלמין יהודי חדש בשכונת קוסקונג'וק ובית עלמין נוסף ב-אולוס. בתי עלמין אלו, חדשים באופן יחסי ובהם מקום פנוי רב לקבורה. מצו"ב תמונה מס' 1 להמחשה. (נספח 1)

10. לפני מספר שנים, החליטו ראשי הקהילה היהודית בטורקיה, להכשיר ו"לחדש" את בתי העלמין העתיקים. אין לתובעים הסבר מדויק מה הביא את ראשי הקהילה לעשות כן, אולם הם סבורים, כי הדבר נעוץ במספר גורמים. כדלהלן:

ראשית, בתי העלמין העתיקים נמצאים בעיבורה של עיר, ושטחי הנדל"ן במקומות אלו שווים הון עתק. בהתאם לרישומי המקרקעין, קרקעות בתי העלמין שייכות לקהילה היהודית בטורקיה. אין ספק, כי הכסף הרב המונח, תחת מצבות היהודים מאות בשנים, קורץ לראשי הקהילה, ואלו גמרו אומר למסחר את קרקעות בתי העלמין.

שנית: כאמור, בתי העלמין החדשים המוצעים על ידי הממשלה, מרוחקים ממרכז העיר. יכולתה של הקהילה למכור חלקות קבורה באותם בתי עלמין, עומד ביחס ישיר ל"אטרקטיביות" המיקום. המחירים שמוכנים אנשי הקהילה לשלם תמורת חלקת קבורה במרכז העיר, גבוה לעין שיעור מהמחיר אותו מוכנים הם לשלם תמורת חלקת בתי העלמין החדשים. בנוסף לכך, מעדיפות המשפחות שחלק מיקריהם כבר קבורים בבתי העלמין העתיקים - גם באמצעות חילול קברים שנעשה בזמנו - לקבור בסמיכות להם את הנפטרים מהתקופה האחרונה - וזאת במחיר נורא של הוצאת נפטרים קדמונים מקבריהם.

11. לצערו של התובע, לא עמדו הנתבעים בנסיון, וכשלו. הנתבע 1 מכהן כרב המדינה וכחכם באשי של תורכיה, והנתבע מס' 3 משמש כרב קהילת 'עץ חיים' באורטקוי אשר באחריותה הישירה בית העלמין העתיק המחולל שם. הנתבעים מאפשרים ואף יוזמים את הרס בתי העלמין העתיקים. בהוראותיהם הישירות מחריבים קברים, חורשים את האדמה ואת

עצמות הנפטרים הטמונים בה. כבוד המת והאיסור שבחיטוטי שיכבא, אינם מהווים נימוק מספק, ככל הנראה, לעומת הפוטנציאל הכלכלי הגלום בקרקע בית העלמין.

12. בתאריך כ"ז בסיון תשס"ז – 15.5.2007 למניינם – ביקרה במקום משלחת של רבנים ומומחים מטעם ועידת רבני אירופה. חברי המשלחת כללו, בין היתר, את הרבנים הגאונים: הרה"ג ר' יחיה טובול שליט"א אב"ד ליאון שבצרפת; והרה"ג ר' אברהם דיין רב ואב"ד ז'נבה – שניהם חברי הוועדה המתמדת של ועידת רבני אירופה. בביקורם במקום, נחרדו אנשי המשלחת מההרס והפגיעה שבקברים העתיקים. במהלך הביקור נתקלו אנשי המשלחת בערימת עפר שנערמה על ידי עובדים מטעם הנתבעים. חברי המשלחת ראו כי בעפר הערימה ישנם חלקי שלדי אדם. לדעת שני מומחים בעלי שם עולמי וותק של עשרות שנים, משוערך השלד המפורק שנמצא בערימת העפר ואשר זה עתה הוצא מקברו המקורי, על פי מרקם וצפיפות העצם – כבן 300 שנה (!!!).

13. חברי המשלחת פסקו על אתר, כי דינה של הערימה המלאה בעצמות נפטר כדין מת מצוה, וחייבים להביא את העפר והעצמות לקבורה מיידית. חברי המשלחת, שאינם אנשים צעירים, הפשילו שרוולים על מנת לקבור בידיהם את עפר הערימה. נשוב ונדגיש, לא בימות הביניים ואף לא בשנות השלושים והארבעים החשוכות אירע הדבר, לא על ידי זדים עוכרי ושונאי ישראל בוצע הדבר ואף לא במדינה נידחת. הדבר אירע בשנות האלפיים, באדמת אירופה על ידי יהודים, רבנים וראשי הקהילה.

14. משעמדו אנשי המשלחת על מעשי ההרס הנורא, הם קראו למקום לנתבע 1. משהגיע הנתבע למקום, הוא העמיד פני נדהם, ואף הזיל דמעה. אולם, אל חשש, מיד כשעזבו אנשי המשלחת את המקום המשיכו העבודות במלוא העוז, וזעקות הנפטרים אינן נשמעות ונטמעות בקול שאון המצלצלים הזורמים לקופת הנתבעים. מצורפות תמונות מהאירוע הנורא ומסומנות כ-2 ו-2א.

15. להלן מספר עובדות על עבודות שמתבצעות בכל אחד מבתי העלמין העתיקים:

אורטוקי: בבית עלמין זה מכשירה הקהילה מבנים חדשים שטחי קבורה חדשים, ודרכים סלולות. שטחים אלו נבנים על קברי קדמונים, תוך חילול הקברים בצורה מזעזעת. זאת ועוד, הנתבעים פעלו לסלילת כביש מקצה אחד של בית העלמין לקצהו האחר. כביש זה נסלל על חשבון קברים שהיו בתוואי הכביש. מיותר לומר, כי סלילתו חיללה את הקברים שהיו במקום. מצו"ב תמונות ממחישות ומסומנות כנספח 3, א-3ג) (נספח 3-3ג)

לאחר פרסום המאורע ופעילות נמרצת בעניין, "סידרו" ראשי קהילת אורטוקי את המצבות שהיו על הקברים המחוללים. את כל המצבות כינסו למקום אחד, והן הוצבו שם כתערוכה. מצו"ב תמונה מסומנת כ-4.

בצד בית העלמין, נמכר ככל הנראה ע"י הקהילה, אם במכירה ישירה ואם בהעלמת עין ששכרה בצידה, חלק מבית העלמין לצורך הקמת קניון גדול – נדל"ן יקר ערך כבר רמזנו.... אך בכך לא די, לצורך בניית הקניון פעלו הנתבעים לבנות קיר בטון, על מנת לאפשר את הקמתו בחלקה. לצורך יציקת הקיר, שברו הנתבעים מצבות שהיו במקום והעלימו מקומות קבורה אחרים. תמונות מזעזעות מפעילות נוראה זו רצו"ב כנספח 5 ו-5א. (נספח 5, 5א)

בבית עלמין זה קוברים הנתבעים קברים חדשים, כך ניתן לראות שם מצבות של נפטרים משנת 2008. למותר לציין, כי מצבות אלו נבנות על גבי מקומות קבורה עתיקים. לעיתים, תוך כדי כריית הקבר החדש, זורקים הנתבעים את עצמות הקדמונים כדומן על פני האדמה.

ההרס והחורבן הנורא שמבצעים הנתבעים בבית עלמין זה, בולטים לעין כל. בשטח בית הקברות פזורות מצבות הרוסות, עצמות אדם מתגלגלות להן בביזיון וזלזול כבוד המת בצורה מחפירה ומביישת זועק לשמיים ואין קשב. ראה תמונות המצורפות לכתב תביעה זה כנספחים 5 ו 5ג. (נספח 5 ו 5ג)

קוסקונג'וק: גם בבית עלמין זה החליטו הנתבעים לקבור במקומות קבורה עתיקים. סיור קצר בבית העלמין יגלה מצבות חדשות משנת 2008. הנתבעים בנו את הקברים החדשים אל תוך קברי קדמונים. כתוצאה מכך, רואים במקומות שונים בבית העלמין עצמות אדם בשטח. ראה תמונות המצורפות כנספח 6 ו 6א. (נספח 6, 6א)

בנוסף, בבית עלמין זה מבצעים הנתבעים פעולות בניה נרחבות, על מנת לאפשר שטחי קבורה חדשים. למותר לציין, כי בית העלמין העתיק היה מלא כולו, ללא קיבולת קבורה נוספת. עבודות הבניה שמבצעים הנתבעים, פוגעות ומחללות קברי קדמונים. במהלך העבודות, ומאחר ולא נקטו בפעולות הנדרשות, נפגעו קברים רבים. סחף מי הגשם הוציא ממקומות הקבורה עצמות קדמונים, ופזרם על פני שטח בית העלמין.

טרם אמרנו דבר על ההזנחה הפושעת של בית העלמין. סיור קצר בבית העלמין מראה את העזובה וההזנחה, את העשבים, העצים וכל יתר מזיקים הקנו להם שבת בשטחי בית העלמין.

חאסקוי: בבית עלמין זה בנו הנתבעים בית הלוויות חדש. "בית הלוויות" זה נבנה כולו על גבי קברים עתיקים, כשהנתבעים חיללו את הקברים ופזרו את עצמות הנפטרים על פני האדמה. גם כאן, ככל יתר בתי העלמין, קוברים הנתבעים מתים מהתקופה האחרונה, בתוך מקומות הקבורה העתיקה. תעיד על כך התמונה המצורפת כנספח 7. (נספח 7)

16. אין ספק, כי הדברים צורמים לאוזן וקשים אף יותר לעין. הזעזוע מתגבר כשנותנים את הדעת לעצם העובדה הקשה כי חילול הקברים נעשה על ידי יהודים, רבנים ומנהיגי קהילה. תמונות המלמדות על מעשי ההרס הנוראים, רצו"ב כנספח 8. (נספח 8)

17. פעילותם של הנתבעים במעשי ההרס, מונעים כל אפשרות לגורמים יהודיים המעוניינים להביא לתיקון המצב. מעשי ההרס נעשים "בהכשר" הרבנות הראשית בטורקיה – נתבעת מספר 2. פניות שנעשו לגורמים יהודיים ו/או ממשלת טורקיה וגורמים מטעמה, על מנת שידאגו למנוע את ההרס הנורא, נדחו, בשל מעורבות הנתבעים המשמשים כרבני הקהילה היהודית בטורקיה.

18. ניתן רק לשער את עוצמת הזעקה שהייתה מושמעת בכל פה יהודי אילו היו נעשות פעולות ההרס ע"י מדינת טורקיה או כל מדינה אחרת, הלא היו מזדעזעות אמות הסיפים. יהדות התפוצות, כמו גם ממשלת ישראל, לא היו נותנים לחלל ולהרוס קברי קדמונים וצדיקים. אולם, לדאבון לב דווקא כאן, מתבצעים להם מעשי הרס נוראים, כשאיש אינו פוצה פה. יתירה מכך, מעשי ההרס נעשים על ידי מי שמתיימרים להיקרא הנהגת הקהילה היהודית בטורקיה. "מהרסייך ומחריבייך ממך יצאו" אמר הנביא. היה ולא ייעצר ההרס הנורא, כיצד ניתן יהיה למנוע הרס וחורבן על ידי נוכרים, אף פחות מזה שנעשה, במדינות אחרות.

19. לכתב תביעה זה רצו"ב כנספח 10, אישור שכתבו אנשי הקהילה לנתבע 1, בו הם מתארים את עבודות הבניה המתבצעות. קריאת האישור, מלמדת על עבודות בניה נרחבות. אנשי הקהילה מתרצים את מעשיהם הנלוזים, בכך "שאין בעיה הלכתית" בעבודות. אכן קיימות דרכים הלכתיות לשמר בתי עלמין ולשקמם אולם לא כך מתבצעים הדברים בטורקיה. כל מומחה מתחיל, יגלה מיד כי העבודות המתבצעות נעשות בניגוד להלכה ומחללות את הטמונים בעפר. כך למשל, כותבים הם "בעשיית דרך בין שני השטחים אין שום מניעה הלכתית", אין כל הסבר מדוע סבורים הם, כי בסלילת דרך על גבי קברי קדמונים אין בעיה הלכתית? (נספח 9)

20. למיטב ידיעת התובע, מומחים בעלי שם המטפלים בחילול קברים בארץ ישראל ובארצות הנכר, פנו בדבר לכב' הראשל"צ הרב הראשי לישראל הרה"ג הרב עמאר שליט"א בקובלנה על מעשים אלו. בתגובה נתבקש הנתבע 1 להגיב לטענות. תשובתו של הנתבע היתה, כי הוא נתן הוראה להפסיק לקבור בבית העלמין קוסקונו'וק. אולם, שוב דיבורים לחוד ומעשים לחוד. בדיקה פשוטה מגלה, שאין תוכו כבדו. בעוד שבמכתבו הוא מצהיר, כי הורה להפסיק את הקבורה החדשה בבית העלמין, ניתן לראות בבית העלמין קברים חדשים, צצים כפטריות אחר הגשם.

21. גדולי ישראל יצאו בקריאה כנגד מעשי ההרס הנורא, אך לשווא. הנתבעים אטמו את אוזניהם, וככל נראה פתחו את כיסם, והמשיכו במעשיהם הנלוזים. העתק מקריאת הקודש רצו"ב כנספח 10 ו-10א. (נספח 10, 10א)

22. בעקבות מעשי ההרס הנורא "נעלמו" להם מצבות של קדושי עליון, כמו רבי אליהו מזרחי – הרא"מ, "המשנה למלך" ו"הדברי אמת". הנתבעים בפעולותיהם הפושעות, הביאו הרס למקום מנוחתם של גאוני עולם אלו, חיללו את קבריהם, ומסרבים ליתן על כך את הדין.

23. הנתבעים שיודעים, כי מעשיהם אסורים בתכלית, דאגו להציב במקום שמירה. אנשי השמירה מונעים מיהודים תמימים החפצים לבקר במקום מלהיכנס. כך למשל, כשהגיעה לפני מספר שבועות, קבוצה מחסידי בעלזא לעלות על קברו של בעל ה'סמיכת חכמים' בבית העלמין אורטקוי, השומר הנוכרי ביקש מהם בתקיפות להפקיד אצלו את המצלמות עד ליציאתם. כנראה שאלו שמנחים אותו יודעים היטב וגם חוששים מאוד פן יגיעו צילומים מבית הקברות לציבור.

24. שליחים מארץ ישראל האמונים על שיקום בתי עלמין שביקרו בבית העלמין הזה, כמו גם בבתי העלמין העתיקים האחרים, מעידים, שמונעים מהם את הכניסה לבתי העלמין כמו גם צילום כל שהוא מכל זווית אפשרית. לדבריהם של השומרים זוהי הוראה חד-משמעית של רבנות איסטנבול, ושל הרב הראשי בעצמו. שליחים שונים של גדולי הרבנים בארץ ישראל שביקשו לעמוד מקרוב על המתרחש בבתי העלמין העתיקים שבאיסטנבול, נרדפו על ידי שומרים נכריים, בשליחותם הישירה של הנתבעים. משהצליחו אותם שליחים-לפני מספר שבועות- ל"הגניב" לשטח בית העלמין "אורטקוי", מצלמה על מנת לתעד את מעשי ההרס, גילו השומרים את המצלמה, חטפו אותה והחרימו את כרטיס הזיכרון, שעד לשעה זו עודנו מונח "לבדיקה" בידי ראשי הקהילה היהודית.

25. הנתבעים ביוזעם את גודל הזוועה שבמעשיהם חיפשו ומצאו דרך להכשיר את השרץ. בשלב מסויים פנו הנתבעים לכב' הראשל"צ הרב הראשי לישראל הרה"ג הרב שלמה עמאר שליט"א, כביכול בשאלה הלכתית כיצד ניתן לבצע את שיקום בית העלמין לאור ההלכה. הרב עמאר אכן טרח והבהיר להם את "הדרך ילכו בה" אך מה לעשות "והמעשה אשר יעשו" עומד בסתירה מוחלטת להוראותיו של הראשל"צ שליט"א. אך את אפקט אותה שאלה מנצלים הנתבעים עד תום, ובכל עת בה הם נשאלים שאלות נוקבות בעניין התנהגות זו, מנופפים הם באותה פגישה עם הרב עמאר בה הם כביכול קיבלו הנחיות למעשיהם, משל נתן הוא הכשר למעשיהם הנוראים.

26. לא למותר לציין, כי הם מעולם לא הסכימו להעמיד למבחן המציאות את השאלה האם הוראותיו של הרב עמאר אכן מבוצעות בפועל במקום. הרב עמאר שליט"א חזר והדגיש בשיחות עם אלו שטיפלו בנושא, שמעולם לא התיר חלילה לקבור בתוך קברים ישנים, ובשום אופן לא נתן היתר לסלול כביש באמצע בית העלמין אורטקוי, כפי שנעשה בעשרת ימי תשובה לפני שנתיים בדיוק.

27. בנסיבות קשות אלו, כב' ביה"ד מתבקש איפוא לזמן את הנתבעים לדין, לאסור עליהם לקבור בבתי העלמין העתיקים ולחייבם להסיר את ידיהם מטיפול והשגחה של בתי העלמין בטורקיה. כב' ביה"ד יתבקש למנות מומחה ו/או מספר מומחים בעלי שם עולמי הבקיאים בנושאים אלו ואשר מקובלים על גדולי הפוסקים. מוצע בזאת, האגודה למניעת חילול קברים בראשות הרב מיכה רוטשילד שליט"א אשר פועלת בהכוונת גדולי ופוסקי הדור ואשר פועלת מספר שנים גם בסוגיה הכאובה של איסטנבול. מומחים אלו יפעלו להכין תוכנית לשיקום בתי העלמין.

28. כב' ביה"ד יתבקש לחייב את הנתבעים לשאת בהוצאות השיפוץ – לפחות מתוך הכספים אותם גרפו לכיסם עד היום.

29. בשל דחיפות העניין, מבוקש מכב' ביה"ד לאסור על הנתבעים, עד למתן החלטה אחרת, להמשיך ולקבור ו/או לבצע כל פעולה אחרת לרבות מה שהם יכנו "פעולות שיקום" בשטחי בתי העלמין היהודיים העתיקים בטורקיה.

יוסף אשכנזי - מאיר הגר, ענ"ד
ב"כ התובע